Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi
Bakı Dövlət Universiteti

BAKALAVR PİLLƏSİ ÜÇÜN

«TURİZM VƏ OTELÇİLİK» ÜZRƏ FƏNN PROQRAMLARI TOPLUSU

(III-IV kurs)

İxtisas: 050810 - «Turizm və otelçilik»

Bakı – 2019

SƏYAHƏT AGENTLİKLƏRİ VƏ TUROPERATORLAR
İzahat vərəqi

Müasir turizm sənayesi dünya iqtisadiyyatının ən gəlirli və ən dinamik inkişaf edən sahələrindən birinə çevrilmişdir. Azərbaycan iqtisadiyyatı da bu prosesdən kənarda qalmamışdır. Ona görə də turizm sənayesində mühüm rolu olan turoperator və turagent firmalarının fəaliyyətinin əsas istiqamətlərinin öyrənilməsinin böyük əhəmiyyəti vardır.

"Səyahət agentlikləri və turoperatorlar" fənninin tədrisində tələbələrə turoperator və turagentlərin iş prinsiplərini, ölkə daxilində və xarici dövlətlərdə partnyorlarla iş birliyini öyrətməkdir. Həmçinin, turmarşrutların hazırlanması, müasir informasiya və rabitə texnologiyalarından turməhsulun satışında istifadə, Azərbaycanda turizm firmalarının inkişaf perspektivləri mövzularında bilgilər aşılanır.

Mövzular üzrə saatların paylanması

№	Mövzular	Cəmi	o cümlədən	
			müh.	məş.
1	"Səyahət agentlikləri və turoperatorlar" fənninin predmeti və vəzifələri	2	2	-
2	Turizm firmalarının yaradılmasının ilkin şərtləri.	2	2	-
3	Turizm müəssisələrində sənədləşmə	4	2	2
4	Turizmin formaları və növləri üzrə turoperator fəaliyyəti	4	4	-
5	Turizm firmalarının yerləşdirmə obyektləri və qidalanma müəssisələri ilə iş birliyi	6	4	2
6	Turizm firmalarının nəqliyyat müəssisələri ilə iş birliyi	6	4	2
7	Turizm marşrutlarının hazırlanması üzrə turopereytinq	4	4	-
8	Turizm məhsulunun qiymətinin müəyyən edilməsi	4	2	2
9	Turoperator-turagent münasibətləri	2	2	-
10	Turizm müəssisəsi - turist münasibətləri	4	2	2
11	Turizm müəssisələrində marketinqin təşkili	2	2	- -
12	Turizm məhsulunun satışının müasir üsulları.	6	4	2
13	Turizmdə rəsmiyyətçilik	4	4	-
14	Azərbaycan Respublikasının	6	4	2

	regionlarında turizm firmalarının fəaliyyət imkanları.			
15	Azərbaycan Respublikasının regionlarında turizmin inkişaf perspektivləri	4	3	1
	Cəmi:	**60**	**45**	**15**

1.“Səyahət agentlikləri və turoperatorlar” fənninin predmeti və vəzifələri

Fənnin öyrəndiyi obyekt. Fənnin məzmunu, məqsəd və vəzifələri. Müasir turizm sənayesində turoperator və turagent firmalarının rolu, turizm biznesində onların fəaliyyət istiqamətləri, turməhsulun hazırlanması və satışı, turizmlə əlaqəli müəssisələrlə iş birliyi, turistlərə göstərilən xidmətin forma və növlərinin təşkili haqqında və s.

2. Turoperator və turagent firmalarının yaradılmasının ilkin şərtləri

Turizm firmasının təsis ediləcəyi məkanda turizm ehtiyatlarının, infrastrukturun, turistlərə xidmət imkanlarının öyrənilməsi. Turizm müəssisəsinin yaradılması, ofis yerinin seçimi, interyerin qurulması, təşkilat texnikası, kadr seçimi və yerləşdirilməsi. Təsis sənədləri, vergi departamentində “bir pəncərə” sistemi üzrə qeydiyyatdan keçmə, turizm fəaliyyəti üçün lisenziya alınması və s. sənədlər toplusu.

3. Turizm firmasında sənədləşmə

Mühasibat sənədlərinin (ciddi uçot blankları), turizm yollayış blankları və vauçerlərin tərtib edilməsi və onlardan istifadə qaydaları; fəaliyyət hesabatları və maliyyə hesabatları, hesabat dövrü ilə əvvəlki dövrlər arasında müqayisələrin aparılması, görüləcək işlər barədə biznes-planın hazırlanması.

4. Turizmin formaları və növləri üzrə turist marşrutlarının hazırlanmasında turoperatorun fəaliyyəti

Turizmin formaları üzrə turopereytinqin təşkili. Turizmin növləri üzrə turopereytinqin təşkili. Mövsümiliyinə, məsafəyə, müddətə, yerdəyişmə üsuluna, məqsədinə və s. görə; dairəvi, birtərəfli, xətti; müalicəvi, idman, ov və balıqçılıq, piyada, dəniz-qum, meşə-dağ, dəniz-çay; işgüzar, dini, etnik, maraqlara görə, ekoloji, kənd turizminin təşkili.

5. Turizm firmalarının yerləşdirmə obyektləri və qidalanma müəssisələri ilə iş birliyi

Turizm firmalarının otellər, istirahət mərkəzləri, sanatoriyalar, qonaq evləri, yeyinti, ictimai – iaşə obyektləri ilə qarşılıqlı əməkdaşlığı. Müqavilə şərtləri, öhdəliklər, bron, rezervasiya, hesablaşma, güzəştlər, qidalanmanın təşkili. Qonaqpərvərlik.

6. Turizm firmalarının nəqliyyat müəssisələri ilə iş birliyi

Turizm firmalarının nəqliyyat müəssisələri, şirkətləri, nəqliyyat vasitələri sahibləri ilə əməkdaşlığı. Müqavilə şərtləri, tərəflərin vəzifələri və öhdəlikləri. Sifarişlərin verilməsi, qəbulu, yerinə yetirilməsi. Avtoturların, kruizlərin, çarter reyslərinin və s. təşkili üzrə nəqliyyat

müəssisələri ilə iş birliyi. Transfer (hava limanı – otel və otel - hava limanı), yola salınmanın təşkili. Nəqliyyat müəssisələri ilə iş birliyinin xüsusiyyətləri.

7. Turizm marşrutlarının hazırlanması üzrə turopereytinq

Nəzərdə tutulan marşrutda turizm ehtiyatlarının mövcudluğunun öyrənilməsi; marşrutun tipinin (avtobusla, piyada, velosiped və ya qarışıq), gənclər üçün, təqaüdçülər üçün, dini, mədəni baxımdan seçilməsi; yerləşdirmə və qidalanma məsələlərinin öyrənilməsi və s. Marşrutun texniki kartı (pasportu).

8. Turizm məhsulunun qiymətinin müəyyən edilməsi

Turpaket və onun tərkibı. Turpaketin qiymət cədvəlinin (**autqoinq,** inkaminq və insayd) hazırlanması, turməhsulun maya dəyəri, mənfəət, vergi ödəmələri. Turpaketin qiymət cədvəlində yerləşmə, qidalanma, nəqliyyat, ekskursiya xidməti xərclərinin qiymətləri. Mənfəətin hesablanması, vergi növləri və s. ödəmələr. Turizm şirkətinın komissionu, ödəniş qaydaları.

9. Turoperator – turagent münasibətləri

Turoperator və turagent firmaları arasında əməkdaşlıq formaları. Qarşılıqlı razılaşmalar, öhdəliklər, turun satışında əsas və əlavə xidmətlərin göstərilməsi üzrə razılıq, komission haqqı. Hesablaşma qaydaları.

10. Turizm müəssisəsi – turist münasibətləri

Turizm firması ilə turist münasibətlərinin tənzimlənməsi, yaddaş vərəqi, informasiya vərəqi, müqavilə şərtləri, turizm firmasının öhdəlikləri, turistin hüquq və vəzifələri. Turistin ehtiyacının müəyyən edilməsi, məmnunluq səviyyəsi, turistlə əks əlaqənin saxlanılması.

11. Turizm müəssisəsində marketinqin təşkili

Turizm müəssisəsinin özfəaliyyəti zamanı daxilində və xaricində onunla daimi münasibətdə olan, daim dəyişməkdə olan şəraitdə fəaliyyət göstərməsi. Bu münasibətlərin məcmusu marketinq mühitini təşkil etməsi. Müasir turopereytinqə xarici amillərin təsiri. Bazarın marketinq tədqiqatı, rəqib firmaların fəaliyyətinin təhlili. Daxili araşdırmalar – satış üzrə, gəlir üzrə; kadr siyasəti, müştəri ilə ünsiyyət və s.

12. Turizm məhsulunun satışının müasir üsulları

Turməhsulun müasir informasiya texnologiyaları vasitəsi ilə satışının təşkili. Turizm sərgiləri və yarmarkalarda iştirak, KİV-də reklam. Məhsulun kreditlə satışı.

13. Turizmdə rəsmiyyətçilik

Sığorta növləri, onların turizmdə tətbiqi, turist səfərləri üçün sığorta polislərinin hazırlanması. Turizm firmasının sığorta şirkətləri ilə əməkdaşlığı, turistin sığorta şirkəti ilə müqavilə şərtləri. Xarici səfərlərdə istifadə olunan pasportlar (ümumvətəndaş, xidməti və s.), viza növləri (qısa və uzunmüddətli, birdəfəlik və çoxgedişli, tranzit, şengen və s.). Gömrük qaydaları və gömrük bəyannaməsi.

14. Azərbaycan Respublikasının regionlarında turizm firmalarının fəaliyyət imkanları

Azərbaycanın regionlarının təbii potensialı, regionlarda turizm xidməti obyektləri, insan resursları (turizmə münasibət, milli azlıqlar və s.), regionlarda fəaliyyət göstərən turoperator və

turagent firmaları, bölgələrdə yeni turizm firmalarının yaradılması perspektivləri və onların fəaliyyət imkanları.

15. Azərbaycanın Respublikasının regionlarında turizmin inkişaf perspektivləri

Azərbaycanın regionlarında turizmin inkişaf perspektivləri. Turoperator və turagent firmaların müasir durumu. Xidmət aspektləri. Fəaliyyət perspektivləri. Gələcəkdə turizm firmalarının fəaliyyətinin keyfiyyətinin yüksəldilməsi yolları.

Ədəbiyyat:

Əsas

1.Bilalov B.Ə., Yusupov Q.M. Səyahət agentlikləri və turoperatorluq. Bakı: “Mütərcim”, 2012
2.İlğina E.H. Deətelğnostğ turistckix aqentstv: turistskiy rınok i predprinimatelğstvo. M.: 2004
3.İsmaev D.K. Osnovnaə deətelğnostğ turistskoy firmı. Mn.: 2005
4.Gkonomika i orqanizaüiə turizma: Mejdunarodnıy turizm. Pod red. İ.A.Rəbovoy i dr. M.: KNORUS,2005
5.Uşakov D.S. Prikladnoy turopereytinq.M.: 2006
6.Çernıx N.B. Texnoloqiə i orqanizaüiə turoperatorskoy i turaqentskoy deətelğnosti. M.: 2005

Əlavə

1.Bilalov B.Ə. Turizm menecmenti, Bakı: “Mütərcim” ,2005.
2.Nadirov F., Yusupov Q. “Qonaq evlərinin sahiblərinə praktiki tövsiyyələr” , Bakı: 2008
3. Duroviç A.P. Marketinq v turizme. M.: İNFRA-M., 2012

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ

BAKI DÖVLƏT UNİVERSİTETİ

Coğrafiya fakültəsi "Xarici ölkələrin iqtisadi-siyasi coğrafiyası və turizm" kafedrası

BAKALAVR PİLLƏSİ ÜÇÜN

P R O Q R A M

(III Kurs)

İXTİSAS – 050810 "TURİZM İŞİNİN TƏŞKİLİ"

FƏNN – "TURİZMDƏ VASİTƏÇİLƏR"

Bakı Dövlət Universiteti Coğrafiya fakültəsi Elmi Şurasının 15 aprel 2022-ci il 6 saylı iclasının qərarı ilə fənn proqramı kimi təsdiq edilmişdir.

BAKI - 2022

Elmi redaktor:
Soltanova Həbibə Bayraməli q. – BDU, Coğrafiya fakültəsi, Xarici ölkələrin iqtisadi-siyasi coğrafiyası və turizm kafedrasının müdiri, c.e.n., dosent

Tərtib edən:

Dərgahov Vüqar Səttar o. - BDU, Coğrafiya fakültəsi, Xarici ölkələrin iqtisadi-siyasi coğrafiyası və turizm kafedrasının dosenti.

Rəy verənlər:

1.AMEA, Akad. H.Ə.Əliyev adına Coğrafiya İnstitutu, Turizm-rekreasiya şöbəsinin müdiri, c.ü.f.d., dosent **İmrani Zaur Tahir oğlu.**

2. BDU, Coğrafiya fakültəsi, Xarici ölkələrin iqtisadi-siyasi coğrafiyası və turizm kafedrasının müəllimi, c.ü.f.d. **Talıbov Səbuhi Əlibala oğlu.**

TURİZMDƏ VASİTƏÇİLƏR

İzahat vərəqi

"Turizm məhsulunun hazırlanması" fənni "Turizm işinin təşkili" ixtisası üzrə təhsil alan tələbələr üçün II kursun yaz semestrində 60 saat (30 saat mühazirə, 30 saat seminar) həcmində planlaşdırılmışdır.

Fənnin tədrisində əsas məqsəd tələbələrə turizmdə vasitəçilərin növləri, təşkili formaları, onların fəaliyyət istiqamətləri, turməhsulların hazırlanmasında rolu, yerləşmə və iaşə müəssisləri, nəqliyyat şirkətləri, ekskursiya büroları, subagentliklərlə əlaqələri, turpaketin satış kanalları və bazarda rəqabət imkanları öyrədilir. Müasir turizm sənayesi dünya iqtisadiyyatının ən gəlirli və ən dinamik inkişaf edən sahələrindən birinə çevrilmişdir. Azərbaycan iqtisadiyyatı da bu prosesdən kənarda qalmamışdır. Ona görə də turizm sənayesində mühüm rolu olan turoperator və turagent firmalarının fəaliyyətinin əsas istiqamətlərinin öyrənilməsinin böyük əhəmiyyəti vardır. Fənninin tədrisində tələbələrə turoperator və turagentlərin iş prinsiplərini, ölkə daxilində və xarici dövlətlərdə partnyorlarla iş birliyini öyrətməkdir. Həmçinin, turmarşrutların hazırlanması, müasir informasiya və rabitə texnologiyalarından turməhsulun satışında istifadə, Azərbaycanda turizm firmalarının inkişaf perspektivləri mövzularında bilgilər aşılanır.

Fənnin mənimsənilməsi nəticəsində tələbələr **bilməlidir**:

- Turizm məhsullarının mahiyyəti və təşkili formaların;
- Turizm təşkili xüsusiyyətləri və əhəmiyyətin;
- Turizm məhsullarının növləri və növ müxtəlifliyinin qruplaşdırlmasın;
- Turizm məhsullarının təşkili texnologiyaların və bazarda rəqabət imkanlarının mahiyyətin;
- Turizm məhsullarının marketinqi və SMM təşkilinin istiqamətlərin;

Bacarmalıdır:

- Turizm məhsullarının əhəmiyyətini izah etməyi;
- Turizm məhsullarına aid anlayışları izah etməyi;
- Turizm məhsullarının formalaşdılması texnologiyasın;
- Turizm məhsullarının növləri üzrə fəaliyyət istiqamətlərin izah etməyi;
- Turizm məhsulunun həyat dövrünü təhlil etməyi;
- Turizm məhsullarına tələb və təklifi təhlili etməyi;
- Azərbaycanda rəqabətə davaml turizm məhsullarının təşkilini izah etməyi.

Yiyələnməlidir:

- Turizm məhsullarının təşkili texnologiyalarının istiqamətlərinə;
- Turizm məhsullarının lahiyyələndirlməsi və təşkilinə;
- İnnovasiyalı turizm məhsullarının təşkilinə;
- Paket, inkluziv, işlənilmiş və işlənilməmiş turizm məhsullarının təşkilinə;
- Turizm məhsulların paylanması və satış kanallarının təşkilinə ;
- Beynəlxalq miqyasda turizm məhsulları üzrə trendlərin müəyyən edilməsi və ölkəmizdə tətbiqinə.

Mövzuların saatlara görə bölgüsü

№	Mövzular	Cəmi	O cümlədən	
			Müh.	Məş.
1.	Turizmdə vasitəçilərin əsas anlayışları, mahiyyəti, formalaşması və təşkili xüsusiyyətləri	4	2	2
2.	Turizm vasitəçilərinin yaradılmasının şərtləri və sənədləşmə	4	2	2
3.	Turizm formaları və növləri üzrə turopereytinq, outqoinq fəaliyyəti	4	2	2
4.	Turizm vasitəçiləri: gəlmə (inkaminq), daxili (insayd), monoprofili və poliprofili	4	2	2

	turoperatorlar			
5.	Onlayn vasitəçilər və onların inkişaf istiqamətləri	**4**	**2**	**2**
6.	Turizmdə vasitəçilərinin bölmələri və şöbələri. Komisya və bonuslar	**4**	**2**	**2**
7.	Turizmdə vasitəçilərinin yerləşdirmə obyektləri ilə əməkdaşlığı	**4**	**2**	**2**
8.	Turizmdə vasitəçilərinin qidalanma müəssisələri ilə iş birliyi	**4**	**2**	**2**
9.	Turizmdə vasitəçilərinin nəqliyyat müəssisələri ilə əməkdaşlığı	**4**	**2**	**2**
10.	Turizmdə vasitəçilərinin ekskursiya büroları və mərkəzləri ilə əməkdaşlığı	**4**	**2**	**2**
11.	Turizmdə marşrutlarının hazırlanması üzrə turopereytinq	**4**	**2**	**2**
12.	Turizmdə vasitəçiləri arasında münasibətlərin tənzimlənməsi və agentlik müqavilələri.	**4**	**2**	**2**
13.	Turizmdə vasitəçilərinin turistlərlər münasibətinin qurulması	**4**	**2**	**2**
14.	Turizmdə vasitəçilərinin marketinq mühiti, rəqabət siyasəti və sərgilərdə iştirakı	**4**	**2**	**2**
15.	Azərbaycanda turizmdə vasitəçilərinin fəaliyyət istiqamətləri	**4**	**2**	**2**
	CƏMİ:	**60**	**30**	**30**

1. Turizmdə vasitəçilərin əsas anlayışları, mahiyyəti, formalaşması və təşkili xüsusiyyətləri

Fənnin öyrəndiyi obyekt. Fənnin məzmunu, məqsəd və vəzifələri. Müasir turizm sənayesində turizm vasitəçilərinin rolu, turizm biznesində onların fəaliyyət istiqamətləri, tələb və təklif arasında tarazlıq yaradan fəaliyyət sahəsi kimi əhəmiyyəti, turizmlə əlaqəli müəssisələrlə iş

birliyi, turistlərə göstərilən xidmətin forma və növlərinin təşkili. Turizm bazarında əlaqələndirici bizes sahəsi kimi əhəmiyyəti, üstünlükləri, rəqabət imkanları [3,5,6].

2. Turizmdə vasitəçilərinin yaradılmasının şərtləri və sənədləşmə

Turizm vasitəçilərinin təsis ediləcəyi məkanda turizm ehtiyatlarının, infrastrukturun, turistlərə xidmət imkanlarının öyrənilməsi. Turizm müəssisəsinin yaradılması, ofis yerinin seçimi, interyerin qurulması, təşkilat texnikası, kadr seçimi və yerləşdirilməsi. Təsis sənədləri, ASAN və vergi departamentində "bir pəncərə" sistemi üzrə qeydiyyatdan keçmə və digər sənədlər toplusu.

Turizmdə vasitəçilərin fəaliyyəti üzrə əsas sənədlər toplusu. Mühasibat sənədlərinin (ciddi uçot blankları), turizm yollayış blankları və vauçerlərin tərtib edilməsi və onlardan istifadə qaydaları; fəaliyyət hesabatları və maliyyə hesabatları, hesabat dövrü ilə əvvəlki dövrlər arasında müqayisələrin aparılması, görüləcək işlər barədə biznes-planın hazırlanması. [2,5,6,10].

3. Turizm formaları və növləri üzrə turopereytinq, outqoinq fəaliyyəti

Turizmin formaları üzrə turopereytinqin təşkili. Turizmin növləri üzrə turopereytinqin təşkili. Mövsümiliyinə, məsafəyə, müddətə, yerdəyişmə üsuluna, məqsədinə və s. görə; dairəvi, birtərəfli, xətti; müalicəvi, idman, ov və balıqçılıq, piyada, dəniz-qum, meşə-dağ, dəniz-çay; işgüzar, dini, etnik, maraqlara görə, ekoloji, kənd turizminin təşkili.

Turizmdə vasitəçilərin outqoinq fəaliyyətinin istiqamətləri. Flayter və noflayter agentlikləri. Turizmdə vasitəçilərin turların təşkili üzrə fəaliyyəti: prezentativ və reprezentativ. Xarici şirkətlərlə inkamiq üzrə
əməkdaşlıq. Turlarda birbaşa və meet kompaniyanın təşkili. Turizmdə vasitəçilərin getmə turizmin təşkilində yaranan problemlər və onların səciyyəsi [6,7,8,10].

4. Turizmdə vasitəçiləri: gəlmə (inkaminq), daxili (insayd), monoprofili və poliprofili turoperatorlar

Turizmdə vasitəçilərin bazarda fəaliyyət istiqamətləri. İnkaminq fəaliyyətinin təşkili formaları və üstünlükləri. İnkaminq turların təşkilində infoturların və famturların əhəmiyyəti. İnkaminq fəaliyyətində "özün hazırla" ("do it yourself") paketlərinin təşkili və üstünlükləri.

Daxili (isayd) turizm fəaliyyətinin istiqamətləri, təşkili formaları, turizm səanyesi nümayəndələri ilə iş birliyi. Daxili turizm fəaliyyətində regional əməkdaşlığın qurulması. Daxili turizm fəaliyyətində məhsul siyasəti, ölkə vətəndaşları üçün turizmin əlçatanlığının təmin olunması. Daxili turizm faəliyyətində yaranan problemlər.

Turizmdə vasitəçilərin iş profilinə görə təsnifatı: monoprofilli və poliprofilli turoperatorlar. Onların müsbət və mənfi cəhətləri. Müxtəlif təyinatlı turların təşkilində rolu. Bazarda fəaliyyət istiqamətləri. Turizmdə vasitəçilərin fəaliyyətinin nəqliyyata, turun növünə və məqsədinə görə qruplaşdırlması [1,2,5,9,14].

5. Onlayn vasitəçilər və onların inkişaf istiqamətləri

Onlayn vasitəçilər yaradılmasının ilkin şərtlərtləri. Onlayn vasitəçilərin üstünlükləri və bazarda rəqabət imkanları. Beynəlxalq turizm bazarıpnda OTA (Onlayn Turizm Agentlikləri) fəaliyyəti və dinamikası. OTA müsbət və mənfi cəhətləri. OTA-ların İATA sistemlərində qeydiyyatı və üstünlükləri. OTA fəaliyyətində ColorWhistle kimi peşəkar şirkətlərin rolu. OTA kiçik və şəhər otellərin inkişafında rolu. OTA otel, qidalanma müəssisləri, trasfer şirkətləri, nəqliyyat, transfer və mədəni-dərketmə şirkətləri ilə əlaqəsində üstünlük verilən amillər. Onlayn vasitəçilərin rezervasiya trendləri və çətinlikləri. OTA sosial şəbəkələrdən istifadə və onun üstünlükləri. Onlayn vasitəçilərdə təhlükəsizlik problemi: data, smetirik şifrələnmə, Firewall, Paket filtri, Proksi-server, Circuit Gateway.

6.**Turizmdə vasitəçilərinin bölmələri və şöbələri. Komissiya və bonuslar.**

Turizm vasitəcilərinin əsas bölmələri. Gəlmə, getmə və daxili turizm şöbələri. Avokanpaniya ilə əlaqələrin qrulması. Foks qrupların formalaşdırlması və onların fəaliyyəti. Məhsul və bazarda fəaliyyət istiqamətinə görə sektorlar. Mühasibat bölməsinin fəaliyyəti. İKT şöbəsi və onun funksiyaları, məhsulun reklamı və satışında rolu. İKT şöbəsinin SMM işinin təşkili.

Turizm vasitəçilərində komissiya, dividentlər və bonuslar. Foks qruplara görə komisya və bonusların müəyyən edilməsi. Fəaliyyət istiqamətləri və gəlirlərə görə komisya və bonusların verilməsi. Həvəslədirici komisyalar və onun təşkili formaları.
[1,7,11,14].

7. Turizmdə vasitəçilərinin yerləşdirmə obyektləri ilə əməkdaşlığı

Turizmdə vasitəçilərin otellər, istirahət mərkəzləri, kempinqlər, sağlamlıq-SPA mərkəzləri və digər yerləşmə obyektləri ilə münasibətklərin qrulması. Yerləşmə obyektləri münasibətlərin tənzimlənməsi və müqavilə şərtləri. Maraqların kompromisi, risklərin müəyyən edilməsi, ikili rəqabət. Otellərin icarəsi şərtləri. Otellərdə blok yerlərin alınması şərtləri: komitment, elotment. Müqavilənin sərt və yuşaq şətrləri. Kvota sistemi. Komisyon ödəmə və diventlərin müəyyənləşdilməsi.

8. Turizm vasitəçilərinin qidalanma müəssisələri ilə iş birliyi

Turizm vasitəcilərinin qidalanma müəssisələri ilə əməkdaşlığın formaları. İstirahət mərkəzləri və resort otellərdə qidalanmanın təşkili: olinkluziv və ultra inkluziv, bed and breakfast xidmətlər. Paket turlarda qidalanmanın təşkili və otellərin tiplərinə görə müxtəlifliklər. Müxtəlif təyinatlı otellərdə turistlərə qidalanma xidmətinin təşkili. Turizm vasitəçilərinin qidalanma müəssisləri ilə münasibətlərin tənzimlənməsi. "Qurman" qostronomik turların təşkilində turizm vasitəçilərinin rolu.

9. Turizmdə vasitəçilərinin nəqliyyat müəssisələri ilə əməkdaşlığı

Turizm firmalarının nəqliyyat müəssisələri, şirkətləri, nəqliyyat vasitələri sahibləri ilə əməkdaşlığı. Turoperatorun avia bilet satması və ya bronlaşma etməsi üçün onun Beynəlxalq Hava Yolu Nəqliyyatı təşkilatı (İATA) tərəfindən akkreditasiyası şərtləri. Nəqliyyat müəssislərim ilə müqavilə şərtləri, tərəflərin vəzifələri və öhdəlikləri. Müqavilənin sərt və

yumşaq kvota növləri. Nəqliyyat sahibləri və turistlərin hüquqları və vəzifələri. Sifarişlərin verilməsi, qəbulu, yerinə yetirilməsi. Avtoturların, kruizlərin, çarter reyslərinin və s. təşkili üzrə nəqliyyat müəssisələri ilə iş birliyi. Turizm vasitəşilərinin avtomobil, dəmiryolları ilə turist daşımalarının şərtləri. Çarterlə daşınmanın şərtləri. Turizm vasitəşiləri tərəfindən biletlərin yazılması qaydaları.

Transfer (hava limanı – otel və otel - hava limanı), yola salınmanın təşkili. Trasfermenin vəzifələriu və öhtəlikləri. Trasfermen şirkətlərinin fəaliyyəti. Nəqliyyat müəssisələri ilə iş birliyinin xüsusiyyətləri.

10. Turizm vasitəçilərinin ekskursiya büroları və mərkəzləri ilə əməkdaşlığı

Turistlərə ekskursiya xidmətinin mahiyyəti və təşkili formaları. Turizm şirkətləri ilə ekskursiya təşkilatları arasında münasibətlərin qurulması. Ekskursiya şirkətlərinin ixtisaslaşması, istehlakçılara və xidmət göstərənlərə münasibəti. Ekskuriya büroları ilə əməkdaşlığın əsas istiqamətləri. Eksursiya şirkətlərinin təqdim etdiyi xidmət formaları. İstirahət mərkəzləri və resort otellərdə ekskursiya xidmətlərinin təşkili. Eksursiya xidmətlərinin proqramı və strukturu. Turizm vasitəçilərinin ekskursiya büroları və muzeylərlə müqavilə münasibətləri. Turlarda ekskursiya xidmətlərinin verilməsi üçün tələb olunan sənədlər.

11.Turizm marşrutlarının hazırlanması üzrə turopereytinq

Turizm marşrutların növləri və təşkili istiqamətləri. Turizm marşrutlarının forma xüsuiyyətlərinə, trasın qurluşuna, məqsədlərinə, məzmununa, müddətinə, ritmikliyinə görə təsnifatı. Marşrutların hazırlanması mərhələləri. Təhlükəsizlik sxemi və marşrutların sınaqdan keçirlməsi. Turun formalaşdırlmasının sənədlər toplusu. Marşrutun pasportu, tur proqram üzrə məlumatlar. Marşrutun kataloqu və qiymətinin hesablanması. Marşrutların təşkilində icabari və tövsiyyə olunan tətləblər. Piyada turizm marşrutları. Həftə sonu istirahət və pikniklərin təşkilində turizm vasitəçilərinin rolu.

12. Turizmdə vasitəçilər arasında münasibətlərin tənzimlənməsi və agentlik müqavilələri.

Turizm vasitəçiləri arasında əlaqələrin zəruri edən səbəblər. Turoperator və turagent münasibətləri və müqavilə şərtləri. Ağentlik müqaviləsinin mahiyyəti, tərkibi və şərtləri. Turizm vasitəçilərinin qarşlıqlı öhdəlik və vəzifələri. Turagentliklərin müxtəlif iş prinsipi ilə faəliyyət istiqamətləri. Asıllıq dərəcəsinə görə vasitəçilərin qruplaşdırlması. Turizm vasitəçilərinin riskisiz və riskili sxem üzrə əməkdaşlığı. Satış şəbəkələri üzrə əməkdaşlıq və onun üstünlükləri. TO agentlikləri saxlamaq üçün çəkdikləri xərclər və komisionlar. Turizmdə vasitəçilərin məhsul satışı üçün strategiyaları:intensiv, selktiv və ekskluziv.

13. Turizmdə vasitəçilərinin turistlərlər münasibətinin qurulması

Turizmdə vasitəçilərlə turistlər arasında münasibətlərin tənzimlənməsinin normativ hüqiqi aktları. Vauçer və yollayışların satışı qaydaları və müqavilə münasibətləri. Vasitəçilərin və turistlərin vəzifələri və öhdəlikləri. Yaddaş və informasiya-məlumat vərəqləri. Fosmojor halları.

Turistlərə xidmətin təşkili: komplekləşdirmə, servis və zəmanət. Turist məmunluğunun təmin olunması və ölçülməsi.

14. Turizmdə vasitəçilərinin marketinq mühiti, rəqabət siyasəti və sərgilərdə iştirakı
Turizm müəssisəsinin özfəaliyyəti zamanı daxilində və xaricində onunla daimi münasibətdə olan, daim dəyişməkdə olan şəraitdə fəaliyyət göstərməsi. Bu münasibətlərin məcmusu marketinq mühitini təşkil etməsi. Müasir turopereytinqə makro marketinq amilləri: xarici makro və xarici mikro marketinq. Turizm vasitəçilərinin mikro marketinq mühiti: xarici mikro və daxili mikro mühit. Bazarın marketinq tədqiqatı, rəqib firmaların fəaliyyətinin təhlili. Daxili araşdırmalar – satış üzrə, gəlir üzrə; kadr siyasəti, müştəri ilə ünsiyyət və s. Turizmdə vasitəçilərinin rəqabət mühitinin təhlili. Rəqabətə təsir edən amillər. Rəqabətin təmin olunmasında informasiya təminatı və vasitələri. Marketinqinin təşkilində rəqbətliyin təmin olunması istiqamətləri.
Turizmdə vasitəçilərinin sərgilərdə iştirakənın istiqamətləri. Sərgiyə hazırlıq və kataloqların tərtibi. Kataloqların funksiyaları. Sərgidə turizmdə vasitəçilərinin fəaliyyətinin təqdim olunması. İnfotur və famturların təşkili [2,3,5,6].

15. Azərbaycanda turizmdə vasitəçilərinin fəaliyyət istiqamətləri
Azərbaycanda turizmdə vasitəçilərinin təşkili formallıqları və fəaliyyət istiqamətləri. Tuzimdə vasitəçilərinin bazarda fəaliyyət və rəqabət imkanları. Ölkədə turizmdə vasitəçilərin gələmə, getmə və daxili turizminin inkişafında rolu. Getmə və gəlmə turizmdə əhəmiyyətli rolu olan vasitəçilərin səciyyəsi. Turizmdə vasitəçilərinin əsas iqtisadi-statistik göstəriciləri. Turizmdə vasitəçilərə dövlət dəstəyi və əsas problemləri [4,6,8,11].

Ədəbiyyat
Əsas

1. Tourism Product Development in Ontario’s Highlands A Workbook, Economic Planning Group, 2012, 53 pp
2. Handbook on Tourism Product Development, 2011, 156 pp
3. Mark A.C. The Planning and Development of the Tourism Product. Malta, 261 pp.
4. Masip J.D, Tourism produt developnent: a method to form value, Barcelona 2006, 163 pp.
5. Бунич, Г.А., Старцев, В.А Туристический продукт: теория, практика, инновационные аспекты [Текст] / . – М.:2012 – 236 с.
6. Ушаков Д.С. У93 Прикладной туроперейтинг. - Москва: ИКЦ «МарТ», Ростов н/Д: Издательский центр «МарТ», 2004 — 416 с.
7. Ильина Е.Н. Туроперейтинг: организация деятельности Учебник. — М.: Финансы и статистика, 2005. — 256 с.

8. Жохова В.В., Римская Т.Г. Туроперейтинг: Учебное Пособие / В.В. Жохова, Т.Г. Римская – Находка: филиал ФГБОУ ВПО «ВГУЭС» в г. Находке, 2014. – 128 с.
9. Макринова Е.И., Лысенко В.В. Виды и тенденции развития туризма: Задания для практических занятий и самостоятельной работы. – Белгород: Издательство БУКЭП, 2018. – 56 с.
10. Alp Timur Turistik ürün politikası. Ankara "Detay Yayıncıık" 2014, 212 s.
11. TÜRSAB Akademi / Turizm Ürün ve Hizmetleri / Ankara, 2020, 43 s.

Əlavə

12. İsmayılov B.V. "Strateji menecment". Dərs vəsaiti. Bakı, «Təhsil», 2018, 296 s.
13. Дунец А. Н. Проектирование и продвижение регионального туристского продукта : учебное пособие / А. Н. Дунец; Алт. гос. техн. ун-т им. И. И. Ползунова. – Барнаул : Изд-во АлтГТУ, 2014. – 163 с.
14. Дурович, А.П. Маркетинг в туризме : учебное пособие / А.П. Дурович. – М.: НИЦ ИНФРА– М, 2012. – 316 с.
15. Яковчук А.А. Оценка эффективности региональной политики в сфере туризма, Journal of International Economic Affairs\\2019, 4, 3009-3021
16. Olena Hrechyshkina Технология создания и внедрения нового продукта на рынок туристических услуг// Полесский государственный университет, 2017, с:23-37
17. https://mida.gov.az/documents/Turizm_s%C9%99nayesinin_inki%C5%9Faf%C4%B1na_dair_strateji_yol_xeritesi.pdf
18. http://www.e-qanun.az/framework/4759
19. https://tourism.gov.az/uploads/documents/sa%C4%9Flaml%C4%B1q_turizmi_haqq%C4%B1nda__hesabat_dta.pdf

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ

BAKI DÖVLƏT UNİVERSİTETİ

Coğrafiya fakültəsi "Xarici ölkələrin iqtisadi-siyasi coğrafiyası və turizm" kafedrası

BAKALAVR PİLLƏSİ ÜÇÜN

P R O Q R A M

(II Kurs)

İXTİSAS – 050810 "TURİZM İŞİNİN TƏŞKİLİ"

FƏNN – "TURİZM HÜQUQU"

Bakı Dövlət Universiteti Coğrafiya fakültəsi Elmi Şurasının 28 sentyabr 2021-ci il saylı iclasının qərarı ilə fənn proqramı kimi təsdiq edilmişdir.

BAKI - 2021

Elmi redaktor:

Soltanova Həbibə Bayraməli q. – BDU, Coğrafiya fakültəsi, Xarici ölkələrin iqtisadi-siyasi coğrafiyası və turizm kafedrasının müdiri, c.e.n., dosent

Tərtib edən:
Dərgahov Vüqar Səttar o. - BDU, Coğrafiya fakültəsi, Xarici ölkələrin iqtisadi-siyasi coğrafiyası və turizm kafedrasının baş müəllimi, c.e.n.

Rəy verənlər:
1.AMEA, Akad. H.Ə.Əliyev adına Coğrafiya İnstitutunun baş elmi işçisi, c.e.n. **Kərimov Rövşən Nəriman oğlu.**

2. BDU, Coğrafiya fakültəsi, Xarici ölkələrin iqtisadi-siyasi coğrafiyası və turizm kafedrasının müəllimi, c.ü.f.d. **Talıbov Səbuhi Əlibala oğlu.**

TURİZM HÜQUQU
İzahat vərəqi

”Turizm hüquqi” fənni “Turizm işinin təşkili” ixtisası üzrə təhsil alan tələbələr üçün II kursun payız semestrində 60 saat (30 saat mühazirə, 30 saat seminar) həcmində planlaşdırılmışdır.

Fənnin tədrisində əsas məqsəd tələbələrə turizm hüququnun əsas anlayışları, turizm müəssisələrinin, resurrslarının, infrastruktutunun hüquqi rejimi, turizmdə müqavilə və sazişlərin tənzimlənməsi, beynəlxalq əməkdaşlıq üzrə hüquqi tənzimləmə, turizmin dövlət tənzimləməsinin istiqamətləri, bu sahədə beynəlxlaq və milli standartlama və sertifikasiya haqqında geniş və ətraflı biliklər verməkdir. Fənn turizm sənayesi üzrə sahibkarlıq subyektlərinin tənzimlənməsi, hüquqi statusu, bu sahədə beynəlxlaq və milli tənzimləmə vasitələri, turizmə birbaşa və bilavasitə təsir edən qanunlar və qaydaları öyrənirlər. Tələbələr

fənnin məzmunu üzrə turizm fəaliyyəti zamanı vergi, sığorta, pasport, viza rəsmiyyətçiliyi, gömrük və sərhəd rejimi, istehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi və mübahisəli məsələlərin həlli yollarını mənimsəyəcəkdir. Eyni zamanda, Azərbaycanda ekoturizm fəaliyyətinin əsas istiqamətləri, təşkili formaları və istiqamətləri haqqında biliklərə yiyələnəcəkdir.

Fənnin mənimsənilməsi nəticəsində tələbələr **bilməlidir**:

- Turizm hüquqnun anlayışların və təşkili formaların;
- Turizm sənayesi və resursları hüquqi rejimin;
- Turizm növləri üzrə sahibkarlıq fəaliyyətinin təşkilin;
- Turizmə birbaşa və bilavasitə təsir edən qanun və qaydaları;
- Beynəlxalq turizm institutlarının tövsiyyə və tələblərin;

Bacarmalıdır:

- Turizmdə beynəlxalq və milli tənzimləmə vasitələrini izah etməyi;
- Turizm hüquna aid əsas anlayışları izah etməyi;
- Turizmdə dövlət tənzimləmə vasitələrini təhlil etməyi;
- Turizm növləri üzrə tənzimləmənin istiqamətlərini izah etməyi;
- Turizmdə sahibkarlıq fəaliyyətinə təsir edən qanunları təhlil etməyi;
- Turizm sahibkarlıq suyektlərinin təsis olunması, fəaliyyətinin hüquqi rejimini təhlili etməyi.
- Turizm sənayesində istehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi və mübahisəli məsələlərin həll olunmasını izah etməyi.

Yiyələnməlidir:

- Turizm hüququnun beynəlxalq və milli səviyyədə tənzimlənməsinə;
- Turizm sahəsində obyektlərin hüquqi statusunun müəyyən etməyi;
- Turizmin dövlət tənzimlənməsinin forma və metodlarını;
- Turizm sahibkarlıq subyektlərinin təşkili və ləğv olunmasını;
- Turizm sənayesinə təsir edən qanunlarının tətbiqini;
- Turizm sahəsində beynəlxalq əməkdaşlıq formalarının təşkilinə.

Mövzuların saatlara görə bölgüsü

№	Mövzular	Cəmi	O cümlədən	
			Müh.	Məş.
1.	Turizm hüququnun anlayışları və təsnifatı	4	2	2
2.	Turizmdə müqavilə, sazişlərin tənzimlənməsi və beynəlxalq əməkdaşlıq	4	2	2
3.	Turizm sahəsindəki obyektlərin hüquqi rejimi	4	2	2
4.	Turizm sahəsində beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində	4	2	2

	əməkdaşlığın tənzimlənməsi			
5.	Turizm fəaliyyətinin dövlət tənziminin əsasları	**4**	**2**	**2**
6.	Turizm sənayesinin standartlaşdırılması və sertifikatlaşdırılması	**4**	**2**	**2**
7.	Turizm firmalarının fəaliyyətinin normativ-hüquqi əsasları	**4**	**2**	**2**
8.	Mehmanxana və digər ona bərabər tutulan gecələmə yerləri və iaşə müəssislərinin fəaliyyətinin hüquqi tənzimlənməsi	**4**	**2**	**2**
9.	Turizmdə nəqliyyat xidmətlərinin hüquqi tənzimlənməsi	**4**	**2**	**2**
10.	Turizmdə vergi qoymanın normativ-hüquqi tənzimi	**4**	**2**	**2**
11.	Turizmdə sığorta xidmətlərinin hüquqi tənzimi	**4**	**2**	**2**
12.	Turizmdə pasport və viza rəsmiyyətçiliyi	**4**	**2**	**2**
13.	Sərhəd və gömrük rəsmiyyətçiliyin hüquqi tənzimi	**4**	**2**	**2**
14.	Turizmdə istehlakçıların hüquqlarının müdafiəsinin normativ-hüquqi tənzimi	**4**	**2**	**2**
15.	Turizmdə müqavilə şərtlərinin pozulmasına görə münaqişələrin həlli qaydaları	**4**	**2**	**2**
	CƏMİ:	**60**	**30**	**30**

1.Turizm hüququnun analyışları və təsnifat istiqamətləri.

Turizm hüququnun anlayışı, növləri və təsnifatı. Turistlərin və turizm obyektlərinin hüquqi statusu. Turizm sənayesi subyektlərinin hüquqi statusu. Turizm idarələrinin hüquqi statusu. Turizm sahəsində qeyri-kommersiya təşkilatlarının hüquqi statusu. Turistlərin hüquq və vəzifələri. Turist və səyahətçilərin hüquqi statusu. Beynəlxalq əlaqələrdə turizm və səyahətin hüquqi formaları.Turizm sahəsində hüquqi məsuliyyət və qanunun aliliyinin təmin edilməsi [1,3,4,6].

2.Turizmdə müqavilə, sazişlərin tənzimlənməsi və beynəlxalq əməkdaşlıq

Müqavilə və sazişlərin növləri. Turizm və səyahətlərə dair çoxtərəfli müqavilə və sazişlər. Turizm sahəsində ikitərəfli müqavilələr. Turizm sahəsində universal beynəlxalq müqavilələr. Müqavilənin məzmunu və tərəfləri. Müqavilənin müddəti və şərtləri. Turizmdə istifadə edilən müqavilənin növləri və tipləri.Müxtəlif müqavilələrin formaları. Turizm müəssisələri arasında müqavilə münasibətləri(həvalə etmə, komisyon və s.). Turizm müəssisəsi və turist arasında münasibətlərin rəsmiləşdirilməsi (Turizm yollayışı, xidmət göstərilməsi üçün müqavilə, ilkin müqavilə və s.) Müqavilənin bağlanılması qaydası və onun işləməsi üçün hüquqi rejim. Müqavilənin qüvvədən düşmə şərtləri. Beynəlxalq və regional müqavilələrin turizm sahəsində əməkdaşlığında rolu. Azərbaycan Respublikasının turizmə dair beynəlxalq müqavilələri [1,3,4,6,9].

3. Turizm sahəsindəki obyektlərin hüquqi rejimi

Turizm sahəsindəki obyektlərin anlayışı, növləri. Turist resurslarının hüquqi rejimi. Turizm sənayesi obyektlərinin hüquqi rejimi. Turizm infrastrukturu obyektlərinin hüquqi rejimi. Turizm sahəsində informasiya resurslarının, sistemlərinin və texnologiyalarının hüquqi rejimi [3,4,5,7].

4.Turizm sahəsində beynəlxalq təşkilatlar çərcivəsində əməkdaşlığın tənzimlənməsi.

Beynəlxalq əməkdaşlığın hüquqi tənzimlənməsi. Turizmdə unversal, regional və ixtisaslaşdırlmış təşkilatlar səviyyəsində əməkdaşlıq. Dövlətin beynəlxalq turizm münasibətlərində iştirakının xüsusiyyətləri. Turizm sahəsində qəbul edilmiş çoxtərəfli beynəlxlaq sənədlər.

5.Turizm fəaliyyətinin dövlət tənziminin əsasları

"Turizm fəaliyyətinin dövlət tənzimi" anlayışı. Turizm fəaliyyətinin dövlət tənzimi prinsipləri. dövlət tənzimlənməsinin vasitələri və istiqamətləri. Turizm fəaliyyətinin dövlət tənziminin məqsədi. Turizm fəaliyyətinin dövlət tənziminin metodları. Dövlət tənzimlənməsinin kefiyyət göstəirciləri. Dövlət tənzimi və beynəlxalq təcrübə. Azərbaycan Respublikasında hüquqi-normativ aktlar sistemi. Azərbaycan Respublikasında turizm sahəsində münasibətləri tənzimləyən qanunlar və digər qanunvericilik aktları: "Turizm haqqında" AR Qanunu, turizmin inkişafına dair milli proqramlar, Ölkə Prezidentinin fərman və sərəncamları [1,2,4,10].

6.Turizm sənayesinin standartlaşdırılması və   sertifikatlaşdırılması

Standartlaşmanın səviyyələri. Beynəlxalq, regional və milli standartlaşma. Beynəlxalq standartlaşma təşkilatı –İSO. Turizm məhsulunun standartlaşması üçün hüquqi baza. Yerləşmə vasitələrinin standartlaşdırılması. Nəqliyyat vasitələrinin standartlaşdırılması. Turizmdə mövcud olan Dövlət standartları (Mehmanxanaların təsnifatı-AZS 081-2006; çimərliklərin təsnifatı –AZS 266-2007; mehmanxana və mehmanxana tipli obyektlərdə ictimai iaşə müəssisələrinin təsnifatı-AZS 294-2008; yerləşdirmə vasitələri: ümumi tələblər-AZS 369-2009; turist marşrutlarına tələblər-AZS 370-2009; termin və təyinatlar-AZS 371-2009). Azərbaycan Respublikasında turizm xidmətlərinin sertifikatlaşdırmasının hüquqi-normativ tənzimi. Mehmanxana xidmətlərinin sertifikatlaşdırılması qaydaları [2,4,7,10].

7. Turizm firmalarının fəaliyyətinin normativ-hüquqi əsasları

Hüquqi və fiziki şəxs (turizm firması) anlayışı. Hüquqi şəxsin (turizm firmasının) səlahiyyəti. Turizm müəssisəsinin təşkilatı-hüquqi formasının seçimi. Müəssisənin təşkilatı-hüquqi formasının (məhdud məsuliyyətli cəmiyyət, səhmdar cəmiyyət, birgə müəssisə) qısa xarakteristikası. Hüquqi şəxsin strukturu. Firmanın təsis sənədlərinin hazırlanması. Nizamnamə və təsis müqaviləsi. Firmanın dövlət qeydiyyatı. “Bir pəncərə” prinsipi və ASAN qeydiyyat. Hüquqi şəxsin (turizm firmasının) yenidən təşkili və ləğv edilməsi [2,6,14,15].

8.Mehmanxana və digər ona bərabər tutulan gecələmə yerləri və iaşə müəssislərinin fəaliyyətinin hüquqi tənzimlənməsi

Mehmanxanaların fəaliyyətinin hüquqi tənzimlənməsinin ümumi xüsusiyyətləri Turizm müqavilələrində otel fəaliyyətinin hüquqi tənzimlənməsi və iaşə xidmətlərinin göstərilməsi. Otel fəaliyyətinin, qonaqpərvərlik və iaşə müqavilələrinin tərtibi. Sağlamlıq-müalicə müəssisələrinin fəaliyyətinin hüquqi tənzimlənməsi. Turizmdə əyləncə sənayesinin hüquqi tənzimlənməsinin ümumi xüsusiyyətləri. Turizm sahəsində əyləncə xidmətlərinin göstərilməsinə dair müqavilələr Otellərin fəaliyyətinin tənzimlənməsində beynəlxalq təcrübə. Azərbaycanda mehmanxana və iaşə müəssisələrin tənzimlənməsinin hüquqi əsasları [3,6,10,14].

9.Turizmdə nəqliyyat xidmətlərinin hüquqi tənzimlənməsi

Turist daşımalarının hüquqi tənzimlənməsinin ümumi xüsusiyyətləri. Turizm nəqaliyyat daşımaları üzrə müqavilərin tərtibi və hüquqi tənzimlənməsi.Beynəlxalq və milli səviyyədə nəqliyyat xidmətlərinin tənzimlənməsinin hüquqi əsasları. Hava nəqliyyatı ilə turist daşımalarının hüquqi tənzimi. Turist və səyahətçilərin gəmilərlə daşınmalarının hüquqi tənzimi. Turizmdə avtonəqliyyat daşımaları və onun hüquqi tənzimlənməsi. Dəmir yolu nəqliyyatında turistlərə göstərilən xidmətlərin formaları. Nəqliyyat xidmətlərindəı beynəlxlaq daşımaların hüquqi statusu [1,3,5,6,9].

10. Turizmdə vergi qoymanın normativ-hüquqi tənzimi

Azərbaycan Respublikasında vergi qanunveüriciliyin əsasları. Vergilər haqqında qanun və vergi məcələsi. Vergi məcələsində dəyişikliklər və onların izlənməsi. Turizm şirkətlərinə tətbiq edilən rüsumlar və vergilər. Yerləşmə müəssislərində vergi tutmanın xüsusiyyətləri. İctimai iaşə və restoranların vergiyə cəlb olunması. Azərbaycan Respublikasında vergi qoyma sistemi. Əlavə dəyər vergisi. Sadələşmiş vergi. Mənfəət vergisi. Vergi tutmada beynəlxalq təcrübə [2,5,7,11].

11. Turizmdə sığorta xidmətlərinin hüquqi tənzimi

Sığorta haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunu. Turizmdə sığortanı tənzimləyən hüquqi normalar. Sığorta növləri. Icbari və könüllü sığorta. Turistlərin könüllü tibbi sığortası. Turistlərin və turizm şirkətlərinin əmlakının sığortası. Ölkədən kənarda avtomobil nəqliyyatı ilə

turist daşəımalarının sığortalanması. Məsuliyyətin sığortası. Sahibkarlıq fəaliyyətinin sığortası. Sığorta şəhadətnamələrinin növləri. Sığorta xidmətlərində beynəlxalq təcrübə [4,5,6,18].

12. Turizmdə pasport və viza rəsmiyyətçiliyi

Azərbaycan respublikasında ümum vətəndaşlıq paspotrunun verilməsi qayadaları. Ümumvətəndaşlıq pasportunun dəyişdilməsi şərtləri. Pasport-viza rejimi. Vizanın təyinatı. Vizanın tipləri və növləri. Viza ilə və vizasız girişin özəllikləri. Müxtəlif kateqoriyadan olanlar üçün viza rəsmiləşdirilməsi qaydası. Azərbaycanda viza münasibətləri üzrə dövlət siyasəti. Şengen sazişi və vizası [4,6,8,13,14,15].

13. Sərhəd və gömrük rəsmiyyətçiliyin hüquqi tənzimi

Turist qruplarının sərhəd-keçid məntəqələrindən buraxılmasının hüquqi tənzimlənməsi. Valyuta aparılması və gətirilməsi qaydaları. Malların rüsumsuz aparılması qaydası. Sərhəddən mədəni irs, bədii əsərlər və s. keçirilmə qaydaları. Sərhəddə sanitar və veterinar nəzarət. Sərhəd və gömrük nəzarətindən keçmə qaydaları. Gömrük bəyannaməsi. Şifahi və yazılı bəyannamə. “Yaşıl”, “sarı” və “qırmızı” dəhliz. Turizmdə sərhəd və gömrük nəzarətinin sadələşdilməsi istiqamətləri [4,5,7,15,16].

14. Turizmdə istehlakçıların hüquqlarının müdafiəsinin normativ-hüquqi tənzimi

İstahlakçıların hüquqları. Əsas prinsiplər. İstehlakçıların müdafiəsinin hüquqi əsasları. Istehlakçıların hüquqlarının müdafiəsinin pozulması zamanı mülki-hüquqi məsuliyyət. Dəyən ziyanın ödənilməsi. Turizm sahəsində istehlakçıların hüquqlarının müdafiəsinin tənzimlənməsindəki özəlliklər. İstehlakçıların hüquqlarının müdafiəsində beynəlxalq təcrübə [1,5,6,9,19].

15. Turizmdə müqavilə şərtlərinin pozulmasına görə münaqişələrin həlli qaydaları

Beynəlxalq müqavilə və razılaşmaları pozmağa görə dövlətlərin məsuliyyəti və onlara tətbiq edilən sanksiyalar. Mübahisələrin arbitraj araşdırılması. Turistə dəyə ziyana görə milli turizm administrasiyasının məsuliyyəti. Müqavilə şərtlərini pozduqlarına görə turist və ekskursiyaçıların məsuliyyəti. Hüquqların bərpası istiqamətində görülən tədbirlər. Firma, otel, nəqliyyat, əyləncə, ictimai iaşə, mədəni və təbii xüsusi qoruanan obyektlərdə turistlərin hüquqlarının pozulmasına görə məsuliyyət[3,4,5,10,19].

Əsas ədəbiyyat

1. Əliyev Əmir İbrahim oğlu, Aslanov Elnur Zakir oğlu. Beynəlxalq turizm hüququ. Dərslik. Bakı, 2011,475 səh. İSBN: 978-9952-8039-1-4
2. Bilalov B.Ə. Turizm fəaliyyətinin tənzimlənməsi. Bakı: 2006
3. Barth, Stephen C. Hospitality law : managing legal issues in the hospitality industry / 2012, 506 p
4. Hihat Demirtaş Turizm mevzuatı, ISBN: 978-975-482-906-8
© Ankara Üniversitesi, 2010, 554 s.
5. Л.В. Богатырева, Т.Ю. Жданова, Д.В. Полутина
Государственное и муниципальное управление в сфере туризма Перевод с английского): учебник / коллектив авторов ; под общ. ред. Е.Л. Писаревского. — М. :Федеральное агентство по туризму, 2014. — 192 с.

6. Правовое обеспечение туризма : учебник / коллектив авторов ; под общ.ред. Е.Л. Писаревского. — 2-е изд., перераб. и доп. Москва : Федеральное агентство по туризму, 2017. — 392 с.
7. Право Европейского Союза. Учебное пособие. Отв. ред. С.Ю.Кашкин. М., ТК Велби, Изд-во Проспект, 2008, 304 с.

Əlavə ədəbiyyat

8. Правовое регулирование в сфере туризма : учебное пособие для вузов /В.А. Золотовский, Н.Я. Золотовская. — М. : Юрайт, 2016. — 247 с.
9. Волошин Н.И. Правовое регулирование в туризме : учебник / Н.И. Волошин. — Советский спорт, 2007. — 503 с.
10. http://www.e-qanun.az Turizm haqqında qanun
11. http://e-qanun.az Azərbaycan respublikasının vergilər məcələsi
12. http://www.taxes.qov.az/ qanunlar-taxes.qov.az
13. http://www.e-qanun.az pasportlar haqqında e-qanun
14. http://e-qanun.az elektorn vizalar
15. http://e-qanun.az viza verilməsinin tənzimlənməsi
16. *https://customs.gov.az* ›Azərbaycan Respublikası Gömrük məcələsi
http://www.e-qanun.az › Sığorta haqqında - E-QANUN
18. https://isb.az ›"İcbari sığortalar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu
19. http://www.e-qanun.az ›istehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi haqqında qanun